

Vergaderjaar 2021–2022

21 501-32

Landbouw- en Visserijraad

Nr. 1363

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 24 december 2021

De vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over de brief van 2 december 2021 over de geannoteerde agenda Landbouw- en Visserijraad op 12 en 13 december 2021 (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1361).

De vragen en opmerkingen zijn op 6 december 2021 aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voorgelegd. Bij brief van 8 december 2021 zijn de vragen die direct betrekking hebben op de agenda van de Landbouw- en Visserijraad beantwoord (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1362). Bij brief van 22 december 2021 zijn de resterende vragen beantwoord.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Kuiken

De adjunct-griffier van de commissie,
Nouse

Vragen en opmerkingen vanuit de fracties en reactie van de bewindspersoon

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie en reactie van de bewindspersoon

Boer-tot-bord conferentie 2021 (AOB):

In het verslag van de Landbouw- en Visserijraad van 15 november 2021 staat vermeld dat lidstaten over het algemeen positief op de doelen van de Van-Boer-tot-bord-strategie hebben gereageerd en dat zij hun expliciete steun aan de Van-Boer-tot-bord-doelen hebben uitgesproken. Kan de Minister aangeven hoe Nederland in zijn algemeenheid zich heeft uitgesproken over de Van-Boer-tot-bord-doelen? Deze leden ondersteunen het pleidooi van een integrale beoordeling van de diverse ontwikkelingen, maar zien hier ook graag dat Nederland zich uitspreekt tegen een onevenredige regel- en lastendruk voor agrarisch ondernemers. Deelt de Minister deze opvatting en kan zij aangeven op welke wijze zij deze opvatting in Europees verband over zal brengen, dan wel voortdurend zal laten klinken?

Antwoord

Ik heb in eerdere Landbouw- en Visserijraden aangegeven dat ik de Van-Boer-tot-bord-strategie verwelkom omdat het op hoofdlijnen aansluit op het kabinetsbeleid. Tegelijkertijd heb ik aangegeven dat ik de in de Van-Boer-tot-bord-strategie aangekondigde beleidsinitiatieven per voorstel zal beoordelen. Ik ben het met de leden van de VVD-fractie eens dat de maatregelen uit de Van-Boer-tot-bord-strategie niet tot een onevenredige regel- en lastendruk voor agrarisch ondernemers moeten leiden en dat de positie van de primaire producent moet worden verbeterd. Ik heb dat in de Landbouw- en Visserijraad van 12 en 13 december 2021 ook weer zo uitgesproken, maar eveneens het belang daarvan al eerder – via de op 19 oktober 2020 door de Landbouw- en Visserijraad aangenomen conclusies over Van-Boer-tot-bord-strategie – onderschreven. Ik zal het belang van een sterke positie van de boer in de keten blijven benadrukken, want ik ben ervan overtuigd dat een goed verdienvermogen – en daarmee een sterke positie in de keten – een belangrijke voorwaarde is voor het slagen van de Van-Boer-tot-bord-strategie.

We streven op Europees niveau naar doelvoorschriften, bijvoorbeeld ten aanzien van de kwaliteit van lucht en oppervlaktewater, om op nationaal niveau vrijheid te behouden voor de invulling van de doelen. Ook moet er op nationaal niveau voldoende ruimte zijn voor pilots om op een efficiënte manier aan de eisen van richtlijnen te voldoen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie en reactie van de bewindspersoon

De leden van de D66-fractie zijn opgetogen dat de Europese Commissie een ambitieuze EU-bodemstrategie heeft geïntroduceerd om te zorgen voor gezonde bodems in Europa. Zij vinden het goed dat hiermee benadrukt wordt hoe belangrijk gezonde bodems zijn voor een goede voedselvoorziening, het klimaat en de biodiversiteit. Het feit dat in 2020, 70% van de bodems zich niet in een goede staat bevindt, is voor deze leden dan ook genoeg reden om als Nederland alleen maar bij te dragen aan de ambitie van de Commissie. Is de Minister het met de leden van de D66-fractie eens dat Nederland koploper zou moeten zijn in Europa voor een ambitieuze bodemstrategie? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Nederland verwelkomt de bodemstrategie en de ambities van de Commissie. Op het gebied van de aanpak van bodemverontreiniging, bescherming tegen bodemverontreiniging en bodemsanering behoort Nederland tot de voorlopers binnen de EU. Met de Wet bodembescherming en aangrenzende besluiten heeft Nederland een gedegen basis voor bodembescherming, bodemsanering en bodembescherming neergelegd. Dat geldt ook voor het omgaan met vrijkomende grond bij bodemsanering en grondverzet in het algemeen. Door betrokken overheden (Rijk, gemeenten, provincies) is met succes gewerkt aan de identificatie en aanpak van historisch ontstane bodemverontreiniging. De verontreinigingen met risico's voor mens, ecosysteem en verspreiding zijn nagenoeg beheerst of gesaneerd. Tegelijk is duidelijk geworden dat deze aanpak nog niet klaar is en dat diffuse verontreiniging in de vorm van «opkomende stoffen», zoals PFAS, aandacht verdient. De EU-bodemstrategie kan helpen in het realiseren van vitale bodems.

De leden van de D66-fractie begrijpen dat de Europese Commissie van plan is om per 2023 met een bodemgezondheidswet te komen, zodat er ook een bindend framework komt voor de doelen. Is de Minister het eens met de leden van de D66-fractie dat Nederland dit volledig zou moeten steunen en zou moeten aansturen op een wet die voldoet aan ook andere klimaat en biodiversiteitsdoelen die in Europa worden gesteld? Is de Minister het eens met de leden van de D66-fractie dat zonder een bindende strategie op bodem, de klimaat- en biodiversiteitsdoelen in Europa in gevaar zouden kunnen komen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Gezonde bodems zijn voor Nederland cruciaal voor uitdagingen zoals klimaatverandering en biodiversiteit en voor de toekomst van economische sectoren als de landbouw en de woningbouw. Europese samenwerking op terreinen als internationale grondstromen is voor Nederland belangrijk. Belangrijk aandachtspunt bij nieuwe EU-regelgeving is dat er voldoende ruimte moet blijven voor nationale vertaling/invulling van Europese doelen/ambities. Dit o.a. met het oog op bestaande wetgeving in het Nederlandse stelsel, het belang van voortgang op het terrein van bodemsanering en hergebruik van grond, en gezien de verschillen binnen de EU ten aanzien van bijvoorbeeld landgebruik en bodemtypen. Nederland pleit in het geval van een nieuw wetgevend instrument op EU-niveau dan ook voor voldoende flexibiliteit om daar nationaal invulling aan te kunnen geven. In het BNC-fiche dat ik uw Kamer in januari zal doen toekomen zal ik dieper ingaan op de kabinetspositie ten aanzien van de bodemstrategie.

Kan de Minister nader duiden wat werd bedoeld met de tweet van de Nederlandse permanente vertegenwoordiging in de EU dat rekening gehouden moet worden met regionale verschillen in het bodemgebruik?

Antwoord

Met de tweet wilde de Permanente Vertegenwoordiging aangeven dat iedere bodem anders is en dat dit een maatwerk aanpak vereist. Geen one-size-fits-all-aanpak of regelgeving, maar rekening houden met de bodemgesteldheid, (grond)water, geomorfologie, etc. Bij de uitwerking van de Bodemstrategie moet er voor de lidstaten voldoende ruimte zijn om hiermee rekening te kunnen houden.

Is de Minister het met de leden van de D66-fractie eens dat dat niet zou mogen betekenen dat we over het algemeen minder ambitieus zijn in Europa?

Antwoord

De tweet van de Permanente Vertegenwoordiging is positief bedoeld: we moeten ambitieus én realistisch zijn. Daarom moeten we oog hebben voor de grote diversiteit van bodems.

Gegevensverzameling voortgang duurzaam verbruik en vermindering pesticiden

De leden van de D66-fractie willen graag het belang onderstrepen van een onderdeel uit de EU-hervorming van landbouwstatistieken. Dit onderdeel betreft de gegevensverzameling over monitoren van onder meer de voortgang in de richting van duurzaam gebruik en vermindering van pesticiden[1]. Bij het gebruik van bestrijdingsmiddelen lopen de officiële cijfers uiteen met de verkopen ervan. Hoe gaat de Minister het daadwerkelijke gebruik beter monitoren?

Antwoord

Het Ministerie van LNV is in het kader van het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 een traject gestart voor het realiseren van het digitaal inwinnen van verschillende gegevens over het toepassen van geïntegreerde gewasbescherming binnen de landbouw. Een van de aspecten die in dit traject wordt meegenomen is het inwinnen van gegevens over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Het voornemen is om de ingewonnen gegevens in ieder geval jaarlijks te publiceren op het niveau van kilogrammen werkzame stof. Dit is vergelijkbaar met de wijze waarop het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) op dit moment de gegevens over de afzet van gewasbeschermingsmiddelen publiceert.

LNV zal rekening houden met de verschillende trajecten die lopen binnen de Europese Unie over het verzamelen van gegevens over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en het publiceren van deze gegevens op een niveau dat zinvol is om de voortgang van het beleid te kunnen monitoren en om de privacy van de indieners van deze gegevens te waarborgen.

Om reductiedoelstellingen voor de «van boer tot bord»-strategie op te stellen en te bereiken is het van cruciaal belang dat dat er relevante, betrouwbare en openbare gegevens zijn om de voortgang te meten. Is de Minister het eens met de leden van de D66-fractie dat de volgende vier punten uit het voorstel van de Europese Commissie volledige steun zouden moeten genieten: de systematische en elektronische jaarlijkse verzameling van de gegevens van alle boeren over hun gebruik van pesticiden, biociden en veterinaire producten, de systematische publicatie van de gegevens over het gebruik van pesticiden en de onbeperkte en gemakkelijke toegang tot de ruwe data voor de Europese en nationale overheden? Zo ja, hoe gaat zij zich hiervoor inzetten?

Is zij bereid het punt over gegevensverzameling bij een volgende Raad ter sprake te brengen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De huidige Verordening (EG) 1185/2009 en het voorstel van de Europese Commissie voor een nieuwe verordening statistieken over agrarische input en output (hierna: SAIO) voorziet in het beschikbaar stellen van statistische gegevens door de lidstaten aan de Europese Commissie (Eurostat) over het gebruik en de verkoop van gewasbeschermingsmiddelen. Het kabinet heeft in het BNC-fiche over de SAIO aangegeven dat het voorstander is van het jaarlijks in plaats van vijfjaarlijks inwinnen van de gegevens over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Ook

andere lidstaten zijn hier voorstander van, maar het is niet mogelijk om dit zonder overgangstermijn te realiseren. Lidstaten – ook Nederland – hebben tijd nodig om een digitaal systeem te ontwikkelen en te operationaliseren.

Het voorstel van de Commissie voorziet niet in het systematisch inwinnen van de gegevens over het gebruik van biociden en veterinaire producten. Ik begrijp dat de D66-fractie net als het Europees Parlement voorstander is van het uitbreiden van de reikwijdte van de SAIO. Nederland heeft nog geen standpunt ingenomen hierover, mede omdat de onderhandelingen over de ingediende amendementen van het Europees Parlement nog niet zijn gestart in de Raad.

Ik ben voorstander van zoveel mogelijk transparantie binnen de geldende wet- en regelgeving. Ik weet op dit moment niet tot op welk niveau het voor de Europese Commissie mogelijk is om gegevens openbaar te maken.

Er is de afgelopen tijd op ambtelijk niveau gewerkt aan het vaststellen van een mandaat voor het inkomende voorzitterschap van Frankrijk om namens de Raad met het Europees Parlement te gaan onderhandelen. Daaropvolgend zal nu de trilooffase starten, en zullen ook de amendementen van het Europees Parlement behandeld worden. Zoals aangegeven heeft Nederland nog geen standpunt ingenomen ten aanzien van die amendementen.

Pesticiden:

De leden van de D66-fractie hebben waargenomen dat de substitutie van pesticiden voor natuurlijke bestrijdingsmiddelen trager verloopt dan verwacht. Zij hebben enkele vragen aan de Minister over dit proces. Is de Minister het eens met de leden van de D66-fractie dat het apart is dat lidstaten de EPPO-guidance gebruiken om te beslissen of pesticiden en andere substituten worden toegelaten in de landbouwsector, terwijl deze richtlijn is ontworpen en georganiseerd door de pesticide-industrie? Zo ja, wat gaat de Minister doen om dit probleem op te lossen en een onafhankelijke richtlijn te ontwerpen? Zo nee, wat zijn de redenen van de Minister hiervoor? Ziet de Minister verder in dat het gebruik van pesticiden leidt tot resistentie wat de vraag naar nieuwe en verbeterde pesticiden alleen maar groter maakt en dat dit dus niet natuurlijk leidt tot afbouw van het gebruik van pesticiden? Wat gaat de Minister doen om het afbouwen en vervangen van pesticiden voor natuurlijke hulpmiddelen te stimuleren en makkelijker te maken? Wat is de inzet van Nederland in Europa wat betreft dit onderwerp? Wat vindt de Minister van het idee om een Europese verplichting in te voeren dat boeren een bepaalde niet-chemische methode van gewasbescherming moeten gebruiken voor een bepaald type gewas?

Antwoord

Voor de uitvoering van risicobeoordelingen in het kader van Verordening (EG) 1107/2009 over het op markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen of vergelijkende risicobeoordelingen van werkzame stoffen die in aanmerking komen om te worden vervangen, wordt gebruik gemaakt van door de EU vastgestelde richtsnoeren. Voor die richtsnoeren kan gebruik worden gemaakt van reeds ontwikkelde richtlijnen van internationale organisaties van landen zoals de European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO) of de Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), indien deze naar de mening van de Europese Commissie, en met instemming van de EU lidstaten, geschikt zijn voor toepassing van het EU toetsingskader.

Momenteel werkt de Europese Commissie aan een herziening van het richtsnoer voor een vergelijkende risicobeoordeling. Resistentieontwikkeling is één van de aspecten die in ogenschouw wordt genomen. De Nederlandse inzet is gericht op het effectiever en eenvoudiger maken van de vergelijkende beoordeling waarin expliciet aandacht is voor het vervangen van chemische door niet-chemische maatregelen. Agrariërs dienen bij gewasbescherming uit te gaan van geïntegreerde gewasbescherming, waarbij indien mogelijk preventieve en niet-chemische maatregelen worden toegepast. Echter, wat daarin mogelijk is, is niet alleen gewas-specifiek maar hangt ook samen met bijvoorbeeld (verwachte) weersomstandigheden, plaag/ziekte druk en bodemgesteldheid. Dat leent zich niet voor generieke verplichtingen.

Bijen

De leden van de D66-fractie constateren dat bijen en andere belangrijke bestuivers van groot belang zijn. Zij hebben daarom nog enkele vragen over dit onderwerp. Het voorzitterschap stelde in de afgelopen Landbouw- en visserijraad dat lidstaten harder aan de slag moeten om een betere bescherming van bestuivers te garanderen. Hierbij wordt genoemd dat 4% van het beschikbare landbouwareaal gebruikt zou moeten worden voor het beheer van natuurlijke randen. Wat gaat de Minister doen om hier gehoor aan te geven? Daarnaast zal 23 november een informatie-bijeenkomst plaatsvinden over de bescherming van bijen en andere belangrijke bestuivers. Wanneer kan de Kamer een verslag verwachten van de Minister over deze bijeenkomst? Wanneer zullen de daadwerkelijke conceptvoorstellen voor beschermdoelen worden gedeeld met de lidstaten? Is hier al duidelijkheid over? Tot slot heeft de Minister aangegeven n.a.v. de vorige Landbouw- en visserijraad dat zij in overleg is met meerdere organisaties om de bescherming van bijen op nationaal niveau te realiseren. Is hier al enige voortgang in te bespeuren? Zo ja, welke?

Antwoord

Bij het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), en het 7^e actieprogramma nitraat, worden bufferstroken langs water verbreed en het aandeel niet-productief areaal op akkerland verhoogd. De doelstelling is dat deze ook effectief worden ingezet. Vanuit de goede landbouw- en milieucondities mag hier bijvoorbeeld geen gewasbescherming op worden toegepast. Daarnaast wil ik de kwaliteit ondersteunen. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan via de ecoregeling, door het steunen van bloemen en kruiden op deze stroken. Dit met het oog op biodiversiteit en met name bestuivers.

Tijdens de bijeenkomst van 23 november heeft de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) de huidige stand van zaken gepresenteerd over ontwikkeling van mogelijke beschermdoelen voor hommels en solitaire voor het bijenrichtsnoer. Ik heb uw Kamer hier op 19 november 2021 over geïnformeerd (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1358). Deze stand van zaken wordt momenteel verwerkt in een achtergronddocument waarvan EFSA streeft om de mogelijke beschermdoelen nog dit jaar aan de lidstaten beschikbaar te stellen. Zodra ik het achtergronddocument ontvang, zal ik dit met uw Kamer delen. De Europese Commissie heeft daarnaast aangekondigd dat lidstaten, naar aanleiding van het te publiceren achtergronddocument, in januari zullen worden bevestigd op een eventueel standpunt over de beschermdoelen voor hommels en solitaire bijen. Ik heb uw Kamer op 15 oktober 2021 geïnformeerd (Aanhangsel Handelingen II 2021/22, nr. 334) dat mijn inzet hierop een maximaal toelaatbare sterfte van 7% is, conform de moties van het lid Ouwehand (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1175) en van het lid Wassenberg c.s. (Kamerstuk 35 570 XIV, nr. 50). Naar aanleiding van de voorlopige posities van

lidstaten zal de Europese Commissie overwegen om een daadwerkelijk voorstel voor een beschermdoel aan de lidstaten voor te leggen. In het kader van het nationaal beschermen van bijen zijn over het algemeen de verschillende partijen bereid om het gesprek met LNV aan te gaan. In de praktijk betekent dit niet dat er ook direct acties kunnen worden uitgevoerd en/of beleid wordt aangepast. Dit kost tijd en inzet van beide kanten. In ieder geval zijn er het afgelopen jaar weer nieuwe partners met initiatieven aangesloten bij de bijenstrategie en hebben partners hun inzet op hun acties geïntensiveerd om zoveel mogelijk resultaat te bereiken. De planning is om in de tussenrapportage verschillende resultaten aan uw Kamer te kunnen melden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie en reactie van de bewindspersoon

De leden van de CDA-fractie merken op dat het aantal onder- en bovengrondse kabels en leidingen toeneemt als gevolg van de verschillende opgaven op het gebied van o.a. woningbouw, energietransitie waar we in Nederland mee te maken hebben. Dit betekent ook dat veel agrariërs maken zullen krijgen met deze kabels en leidingen op of door hun grond. Deze leden menen dat het daarom belangrijk is dat daar goede afspraken over worden gemaakt. Zij constateren dat het vooralsnog in de praktijk echter lastig blijkt om tot goede afspraken te komen. Vanuit de landbouwsector horen zij dat onderhandelingen tussen leidingleggers en agrariërs vaak lang duren. Hierdoor duurt het lang voordat kabels of leidingen kunnen worden aangelegd en worden projecten afgeremd. Vaak is het sluiten van de Zakelijk Recht Overeenkomst (ZRO) het belangrijkste discussiepunt binnen de onderhandelingen. Met name de voorwaarden van deze ZRO en de vergoedingen worden door agrariërs als ondermaats gezien. Deze leden vragen de Minister welke mogelijkheden zij ziet om op landelijk niveau afspraken te maken over de inhoud van de ZRO en over de adviestarieven die daarbij gelden. Hoe kijkt zij aan tegen het oprichten van een projectbureau om de landelijke afstemming tussen leidingleggers, grondeigenaren en bevoegd gezag te faciliteren, onderhandelingen in het veld soepeler te laten verlopen, en daarmee uiteindelijk ook projecten sneller te realiseren?

Antwoord

Het afsluiten van ZRO's door kabel en leidingbeheerders is een zaak van privaatrechtelijke aard. Daar heeft het kabinet noch het decentrale bevoegd gezag Ruimtelijke ordening een rol. In het verleden was er tussen TenneT, Gasunie en de Land- en Tuinbouworganisatie (LTO) een bestuursovereenkomst waarin men tot tariefafspraken was gekomen. Het is aan deze partijen om gezamenlijk een nieuwe overeenkomst te sluiten. Dit gezegd hebbende, is er een maatschappelijk belang. Daarom zijn er gesprekken geweest vanuit de overheid om te kijken of wij kunnen helpen met het opzetten van een expertisecentrum om met onafhankelijke kennis van andere afspraken deze onderhandelingen te faciliteren. Maar dit zal steeds op zijn hoogst helpen zijn aangezien de primaire verantwoordelijkheid om tot een afspraak te komen altijd bij de direct betrokkenen zal liggen.

Tevens vragen deze leden de Minister of het klopt dat jaarlijkse vergoedingen die boeren ontvangen voor inkomensschade, die ontstaat doordat hoogspanningsmasten die op hun land zijn geplaatst de normale bedrijfsvoering beperken en bemoeilijken, in sommige gevallen zijn gebaseerd op 50 jaar oude contracten. Indien dat het geval is, welke stappen worden er gezet om deze vergoedingen te actualiseren, zodat er recht wordt gedaan aan de daadwerkelijke inkomensschade voor deze boeren?

Antwoord

Afspraken over de jaarlijkse vergoedingen die boeren ontvangen voor hoogspanningsmasten op hun land worden gesloten tussen de netbeheerders en de boeren. Dit is een privaatrechtelijke aangelegenheid, waarin het kabinet geen rol speelt. Daarom zijn er gesprekken geweest vanuit de overheid om te kijken of wij kunnen helpen met het opzetten van een expertisecentrum om met onafhankelijke kennis van andere afspraken deze onderhandelingen te faciliteren. De primaire verantwoordelijkheid om tot een afspraak te komen zal echter altijd bij de direct betrokkenen liggen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie en reactie van de bewindspersoon

Tenslotte willen de leden van de GroenLinks-fractie nogmaals benoemen dat de schadelijkheid van glyfosaat voor mens en milieu uit talloze onafhankelijke onderzoeken is gebleken. De vraag of iets een onaanvaardbaar risico is of een onnodig risico is uiteindelijk ook een waarden-discussie. Dat de chemiesector er geld mee wil verdienen, dat boeren naar maximalisatie van hun productie tegen minimalisatie van hun (korte termijn) kosten nastreven, kan geen doorslaggevend onderdeel zijn van dit debat. De onvervangbare waarden van gezondheid van mens en natuur zouden van de leden van de GroenLinks-fractie betreft veel zwaarder moeten meetellen. Deze leden roepen de Minister op om zich hard te maken voor een veel verdere beperking van het gebruik van glyfosaat en zo snel als mogelijk een algemeen verbod op productie en gebruik ervan.

Antwoord

Ik heb uw Kamer geïnformeerd over het feit dat er momenteel een herbeoordeling loopt van de werkzame stof glyfosaat op Europees niveau (2021Z22308). Ik weet natuurlijk nog niet wat de uitkomst hiervan is. Ik verwacht het voorstel van de Europese Commissie over het al dan niet hernieuwen van de goedkeuring in het najaar 2022. Op dat moment zal Nederland haar standpunt bepalen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie en reactie van de bewindspersoon

Landbouwgif

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren lezen in het Jaarplan 2021 van het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 dat de regering een position paper heeft opgesteld in samenwerking met de belangenbehartigers Nefyto, LTO Nederland en Artemis, over de Nederlandse positie voor de REFIT van Verordening (EG) 1107/2009 over het op de markt brengen van landbouwgif. Kan de regering deze position paper met de Kamer delen? Kan zij aangeven waarom zij deze inzet van Nederland in Europese onderhandelingen samen met sectororganisaties heeft opgesteld, die private belangen op dit onderwerp vertegenwoordigen? En kan zij aangeven waarom deze inzet niet, ook niet ter informatie, met de Kamer is gedeeld?

Antwoord

De Europese Commissie heeft in mei 2020 het verslag over de evaluatie van Verordening (EG) 1107/2009 over het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en van Verordening (EG) 396/2005 over het vaststellen van maximale residulimieten (MRL's) uitgebracht (REFIT). Op 18 september 2020 heb ik, samen met de Minister van Medische Zorg en Sport, uw Kamer geïnformeerd (Kamerstuk 27 858, nr. 515) over dit

verslag, onze beoordeling van het verslag en de inzet in het vervolgtraject. Deze inzet betreft aspecten die onderdeel zijn van door uw Kamer ingediende moties¹ over de EU goedkeuringsprocedure en aspecten die zijn genoemd door betrokken overheidsdiensten en maatschappelijke organisaties bij het opstellen van het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming. Voor een zorgvuldig beleidsstandpunt is het van belang om inzicht te hebben in de belangen van relevante betrokken maatschappelijke partijen uit de maatschappij.

Aalscholvers

De leden van de Partij voor de Dierenfractie hebben vernomen dat verscheidene Europarlementariërs, waaronder leden van CDA, SGP en CU, vorige week hebben gepleit om de beschermde status van de aalscholver op te heffen en om broedparen in de Oostzee te reduceren. Deze Europarlementariërs menen dat aalscholvers de vissers benadelen, omdat ze vis eten die dan niet meer door de vissers gevangen kan worden.

De leden van de Partij voor de Dierenfractie vinden dat de aalscholver zijn beschermde status moet behouden. Onderzoek toont aan dat er geen verband is tussen de aantallen aalscholvers en de visstand. [1] Daarbij komt het aantal aalscholver-broedparen in Nederland de laatste jaren juist achteruit is gegaan, waardoor de instandhoudingsdoelen in gevaar komen. [2]

Nu de Europese Commissie heeft laten weten niets aan de status van de aalscholver te willen wijzigen, gaat de visserijcommissie zich beraden op een «actieplan». [3] Kan de Minister aangeven wat het doel van dit actieplan is? Kan de Minister het actieplan, zodra het klaar is, delen met de Kamer? Deelt de Minister het inzicht dat aalscholvers geen bedreiging zijn voor de vissers en dat overbevissing de vispopulaties bedreigt? Zo nee, waarom niet? Is de Minister bereid zich in Europa te blijven inzetten voor het behoud van de beschermde status van de aalscholver? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Het is mij onbekend welk doel de Visserijcommissie van het Europees Parlement (PECH) heeft met het «actieplan». Vooral nog zal dit onderdeel zijn van het politieke debat in het Europees Parlement. Als de Visserijcommissie daadwerkelijk tot een actieplan komt, dan is dit openbaar.

De aalscholver heeft op grond van de Europese Vogelrichtlijn een beschermde status; ik zie geen aanleiding om hierin verandering te brengen. De soort is onderdeel van het natuurlijke ecosysteem en leeft van de kleinere vissen in het visbestand. Het merendeel van het voedsel van de aalscholver bestaat grotendeels uit vissoorten die commercieel niet interessant zijn. Daarmee zal dus ook geen sprake zijn van de genoemde overbevissing van vispopulaties die voor deze vogelsoort relevant zijn.

¹ Motie van de leden Ziengs en Ladders over versnellen van de toelating van biologische gewasbeschermingsmiddelen (Kamerstuk 27 858, nr. 468); Motie van de leden Bromet en Dik-Faber over de combinatie en de effecten van gewasbeschermingsmiddelen (Kamerstuk 27 858, nr. 477); Gewijzigde motie van het lid Dik-Faber c.s. over een onderzoek naar een verhoogd risico op Parkinson (Kamerstuk 27 858, nr. 502).

De leden van de Partij voor de Dierenfractie lezen dat de WTO-leden het nog niet eens zijn over de (niet-specifieke) brandstofsubsidies in het kader van de onderhandelingen over visserijsubsidies. De inzet van de EU (met steun van Nederland) is om brandstofsubsidies voor visserij op internationale wateren aan banden te leggen. Klopt het dat het aan banden leggen van de brandstofsubsidies voor visserij op internationale wateren niet zal gelden voor Europese wateren, of voor de eigen exclusieve economische zone (EEZ) (een gebied dat zich uitstrekt tot 200 zeemijl buiten de kust van een staat)? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

In de huidige versie van de onderhandelingstekst worden brandstofsubsidies aan banden gelegd die bijdragen aan IUU, overbevissing en overcapaciteit. De EU-inzet is er daarnaast op gericht dat brandstofsubsidies voor visserij op de ongereguleerde internationale wateren ten algemene aan banden worden gelegd, waarbij dit dus inderdaad niet zal gelden voor de exclusieve economische zones van kuststaten, aangezien de kuststaat daar in principe verantwoordelijk is voor visserijregulering. Het is nog niet duidelijk welke bepalingen over brandstofsubsidies in het uiteindelijke akkoord zullen worden opgenomen aangezien de standpunten van de WTO-leden nog ver uit elkaar liggen.

De leden merken op dat, parallel aan de WTO-onderhandelingen in Europa, gesproken wordt over de herziening van de Richtlijn Energiebelastingen in het kader van het Fit-for-55 pakket. In de onderhandelingen wordt erover gesproken om de richtlijn te verbreden naar intra-EU binnenvaart en zeevaart (inclusief visserij en waterbouw). Binnen de richtlijn wordt voorgesteld om verplicht energiebelasting en accijns te heffen over de brandstoffen en elektriciteit gebruikt in vaartuigen. Daarnaast kunnen accijns en energiebelasting geheven worden op scheepvaart van en naar havens buiten Europa. Het onderhandelingsproces over de Fit-for-55 voorstellen is echter nog in een vroeg stadium en het is mogelijk dat de voorstellen nog zullen worden aangepast. Voor de leden van de Partij voor de Dierenfractie is het onduidelijk of er energiebelasting geheven gaat worden over scheepvaart en of de richtlijn uitgebreid gaat worden. Kan de Minister aangeven hoeveel de energiebelasting zal kunnen bedragen per liter?

Antwoord

In het voorstel zoals het er nu ligt zal de toepassing van de richtlijn worden verbreed naar intra-EU binnenvaart en zeevaart, inclusief visserij en waterbouw. Indien het voorstel ongewijzigd zou worden aangenomen, wordt het verplicht om over de brandstoffen en elektriciteit gebruikt in vaartuigen accijns respectievelijk energiebelasting te heffen, of kolenbelasting in het geval kolen worden gebruikt. Daarnaast wordt toegestaan om op scheepvaart van en naar havens buiten Europa eveneens accijns en energiebelasting te heffen. Op dit moment is dit beide niet toegestaan onder de richtlijn. De uiteindelijke tarieven die zouden gelden na aanneming van het voorstel zijn afhankelijk van nationale keuzes. De richtlijn laat lidstaten voor een deel vrij in het vaststellen van de hoogte van de tarieven. De richtlijn schrijft wel minimumtarieven en bepaalde verhoudingsregels voor (bijvoorbeeld gelijke belasting per gigajoule). De vaststelling van een nieuw tarief zou aan een volgend kabinet zijn.

De leden stellen vast dat Europa, met steun van Nederland, erop aandringt dat sommige maatregelen, zoals accijnsvrijstellingen, niet als subsidies moeten worden beschouwd. Europa propageert zelfs [7] dat belastingvrijstellingen gezien moeten worden als niet-schadelijke steun.

De leden van de Partij voor de Dierenfractie spreken zich hier krachtig tegen uit. Volgens de leden komt een accijnsvrijstelling neer op een schadelijke en perverse financiële prikkel, die bijdraagt aan de klimaatcrisis en aan het toebrengen van schade aan het milieu. Want deze stimuleert het gebruik van fossiele brandstoffen, zodat er meer gevist kan worden. Ook het OECD stelt dat «fuel tax exemptions» (vrijstellingen op brandstofbelasting) beschouwd moeten worden als visserijsubsidies. Op basis van welk wetenschappelijk onderzoek rechtvaardigt de Minister de stelling dat een accijnsvrijstelling geen schadelijke subsidie is voor het milieu en/of het klimaat? Hoeveel is de accijnsvrijstelling per liter? Is het mogelijk dat er zowel een accijnsvrijstelling in het leven geroepen kan worden als een energiebelasting?

Antwoord

In september 2020 heeft het kabinet een brief gestuurd over financiële prikkels voor fossiele brandstoffen (Kamerstuk 32 813, nr. 566) waarin is aangegeven dat de accijnsvrijstelling voor de scheepvaart wordt gerekend tot de categorie fiscale en niet-fiscale regelingen die van invloed kunnen zijn op het gebruik van energie (waaronder fossiele brandstoffen), maar niet als doel hebben het gebruik ervan te stimuleren. In de brief is aangegeven dat dergelijke regelingen niet passen in de energietransitie. Daarbij is ook aangemerkt dat deze regeling samenhangt met de Europese Richtlijn energiebelastingen, waardoor het afschaffen of inperken van deze vrijstellingen vooral zin heeft als dit door alle lidstaten wordt toegepast. De Europese Commissie heeft in de herziening van de Richtlijn energiebelastingen voorgesteld om de accijnsvrijstelling voor de intra EU scheepvaart te laten vervallen. Nederland kijkt hier positief kritisch naar zoals ook beschreven in het BNC-fiche bij de Richtlijn energiebelastingen (Kamerstuk 22 112, nr. 3187).

De huidige accijnstarieven (dan wel te lezen als vrijstellingen) in Nederland zijn voor de brandstoffen die de scheepvaart normaliter gebruikt voor het jaar 2021 als volgt:

- Benzine gelood, € 905,54 per 1.000 liter
- Benzine ongelood, € 813,14 per 1.000 liter
- Gasolie, € 521,68 per 1.000 liter
- Zware stookolie, € 38,36 per 1.000 kilogram.

Het is mogelijk een accijnsvrijstelling te hanteren naast een energiebelasting. De Richtlijn Energiebelastingen geeft EU-lidstaten momenteel nog de ruimte voor belastingvrijstelling voor onder andere brandstof.

Kan de Minister aangeven of de accijnsvrijstelling op brandstof alleen gaat gelden voor brandstof gebruikt in EUwateren of in de economische zone? Zo ja, hoe zal hierop worden toegezien?

Antwoord

De huidige accijnsvrijstelling op brandstof voor de scheepvaart geldt in alle wateren. In het richtlijnvoorstel vervalt de vrijstelling voor intra-EU binnenvaart en zeevaart, inclusief visserij en waterbouw. Daarnaast wordt toegestaan om op scheepvaart van en naar havens buiten Europa eveneens accijns en energiebelasting te heffen. Indien er een onderscheid gaat gelden tussen intra-EU scheepvaart en scheepvaart van en naar havens buiten Europa, zal daarop worden gehandhaafd. Zoals in het BNC-fiche herziening richtlijn energiebelastingen is aangegeven is dit een aandachtspunt, omdat het onderscheid in de praktijk moeilijk te maken zal zijn.

Deelt de Minister het inzicht dat Europa moet inzetten op het stoppen van elke vorm van belasting- en accijnsvrijstelling en subsidies op fossiele

brandstoffen, ongeacht de uitkomst van de onderhandelingen met betrekking tot de Richtlijn Energiebelastingen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Zoals hierboven aangegeven is het kabinet voorstander van het meer in lijn brengen van energiebelastingen met klimaatdoelen, door verhoging van minimumtarieven en vermindering van ruimte voor vrijstellingen.

Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie en reactie van de bewindspersoon

Het lid van de BBB is blij om te lezen dat er meer lidstaten zijn die inbrengen dat zij level playing field belangrijk achten in het kader van Europees beleid, iets dat BBB onderschrijft. Kan de Minister aangeven welke aanvullende maatregelen zij nodig ziet om de marktpositie van boeren en tuinders te versterken? En is zij bereid om met andere lidstaten ervoor te pleiten integraal, dus daar waar het gaat om oneerlijke handelspraktijken maar óók het level playing field tussen lidstaten, de positie van boeren te versterken? Kan de Minister haar antwoord toelichten?

Antwoord

De van-boer-tot-bord-strategie (F2F) biedt belangrijke aanknopingspunten om de positie van de boer in de keten op een Europees niveau verder te versterken. Zo worden de mededingingsregels voor collectieve initiatieven die duurzaamheid in toeleveringsketens bevorderen verduidelijkt, wordt toegezien op de uitvoering van de Richtlijn inzake oneerlijke handelspraktijken, en worden landbouwregels genoemd die de positie van boeren (bijv. producenten van producten met geografische aanduidingen), hun coöperaties en producentenorganisaties in de voedselvoorzieningsketen versterkt. In de discussies over F2F zal ik het belang van een sterke positie van de boer in de keten blijven benadrukken en hiervoor blijven pleiten, want ik ben ervan overtuigd dat een goed verdienvermogen – en daarmee een sterke positie in de keten – belangrijk is voor het slagen van de F2F.

In dit kader is het goed om op te merken dat op 19 oktober 2020 door de Landbouw- en Visserijraad de raadsconclusies over de F2F-strategie zijn aangenomen. Daarin heeft de Raad het belang onderschreven van het waarborgen van een billijk inkomen voor primaire producenten voor een succesvolle overgang naar een duurzaam voedselsysteem, net als de hierboven genoemde, in de «van boer tot bord»-strategie aangekondigde maatregelen.

Verder is het goed om op te merken dat de aanleiding voor de Commissie om te komen tot de Europese Richtlijn inzake oneerlijke handelspraktijken was gelegen in minimale harmonisatie binnen de EU van nationale wet- en regelgeving op dit gebied, oftewel om hiermee een gelijk spelveld te creëren. Veel lidstaten hadden namelijk al wet- en regelgeving op het gebied van oneerlijke handelspraktijken, waarbij de ene lidstaat verder ging dan de andere. Met de richtlijn wordt een zekere minimale harmonisatie geboden t.b.v. het gelijke spelveld.

Tot slot wijs ik op het belang van de huidige Europese Uitvoeringsverordening «Markttransparantie». Achterliggend idee hierbij is dat onvolgende transparantie van de markt en een ongelijke verdeling van informatie kunnen leiden tot inefficiënte markten waarop degenen met de beste informatie onevenredig veel macht kunnen verwerven. De Europese Uitvoeringsverordening is erop gericht om voor veel landbouwproducten prijzen en andere marktinformatie bekend te maken. Daartoe moeten lidstaten aan de Europese Commissie extra informatie (met name over

inkoop- en verkoopprijzen) over een aantal landbouwproducten verstrekken. Door transparante prijs- en marktinformatie worden producenten van landbouwproducten in staat gesteld om, gezien ontwikkelingen op de markt, betere productie- en investeringsbeslissingen te nemen.

Voor een overzicht van de inzet van het kabinet ter versterking van de positie van boeren verwijs ik verder naar de Agrarische Ondernemerschapsagenda die ik oktober 2020 naar uw Kamer heb gezonden (Kamerstuk 32 670, nr. 199).

En hoe ziet de Minister dat in het licht van de verschillende Nationaal Strategische Plannen, die zullen worden opgeleverd door verschillende lidstaten. Is de Minister het met BBB eens dat ook daar ongelijkheid in de positie van boeren op kan treden?

Antwoord

De Nationaal Strategische Plannen die lidstaten opstellen zijn alle gebaseerd op dezelfde Europese regelgeving, vastgelegd in de GLB-basisverordeningen. Dat is ook de essentie van het GLB, een gemeenschappelijk landbouwbeleid voor alle EU-boeren. In het toekomstige GLB komt er voor lidstaten wel ruimte om in de NSP's een uitwerking te zoeken die is toegespitst op de nationale en regionale omstandigheden en uitdagingen in hun lidstaat. Die omstandigheden en uitdagingen zijn immers niet identiek in bijvoorbeeld Nederland, Finland of Spanje, waardoor ook de concrete vertaling en invulling van de gemeenschappelijke afspraken voor boeren zullen verschillen.